

Στο Μέτωπο

Γιώτα Κριλή

Μέρος 19ο

-Κύριε Ροδά, είναι αλήθεια ότι με τους πρώτους πυροβολισμούς ο Ιταλός ναύαρχος ζήτησε από τον ναύαρχο Κάλθορπ ν' αποβιβάσει οπλισμένα αγήματα στην ξηρά για να επιβάλει την τάξη; - Βεβαίως. Και ο Άγγλος ναύαρχος του απάντησε ως εξής: «Μην ανησυχείτε. Οι Έλληνες θα επιβάλουν την τάξη. Δεν μου ζήτησαν ενισχύσεις».

- Κύριε Ροδά, λέγεται ότι η Ιταλία προσφέρει υπηκοότητα στους Λεβαντίνους ακόμη και στους Τούρκους.

- Η ξένη υπηκοότητα είναι μεγάλο πλεονέκτημα για τους εμπόρους γιατί δεν πληρώνουν φόρους στο τουρκικό κράτος. Δυστυχώς, η Ιταλία δελεάζει τους ξένους προσπαθώντας ν' αποκτήσει εθνολογική βάση για να διευκολύνει τις διεκδικήσεις της. Κατά συνέπεια, έχει συμφέρον να ναυαγήσει το ελληνικό πρόγραμμα στη Σμύρνη. Υποδαυλίζει τους Τούρκους εναντίον μας και τους προσφέρει προστασία. Ιταλοί και Λεβαντίνοι ανταποκριτές στέλνουν εξογκωμένες ειδήσεις και συκοφαντικά υπομνήματα, εις βάρος μας, στις Ευρωπαϊκές πρωτεύουσες υπό την κατεύθυνση της ιταλικής προπαγάνδας. Υπάρχει και ένας άλλος ανησυχητικός παράγοντας. Είναι οι αντιζηλίες ανάμεσα στους συμμάχους για τις διεκδικήσεις εδαφών στην πτημένη Τουρκία και κατά συνέπεια υπάρχει ένας υπόγειος ακήρυκτος πόλεμος μεταξύ Άγγλων και Ιταλών. Η Μικρά Ασία είναι το μήλο της Έριδος για την Ιταλία. Πριν λίγες μέρες άραξαν στο λιμένα της Νέας Εφέσου ιταλικά αγήματα με μια μεραρχία που κατέλαβε το τρίγωνο της Μυκάλης.

Χρειάζονται δραστικά μέτρα. Ο Έλληνας αρχηγός του στρατού κατοχής συνεννοήθηκε με τον Άγγλο ναύαρχο και διάταξε τη μεταφορά με πλοίο στα Μουδανιά όλων των συλληφθέντων Τούρκων αξιωματικών και στρατιωτών. Αποφυλακίστηκε και ο νομάρχης Ιζέτ μπέης και επανήλθε στη θέση του με τους υπαλλήλους του. Επίσης οι Τούρκοι δημοσιογράφοι αφέθηκαν ελεύθεροι και επανεκδίδονται οι τουρκικές εφημερίδες υπό

τον έλεγχο λογοκρισίας. Λόγω της εκρηκτικής κατάστασης συστήνεται έκτακτο στρατοδικείο.

Θα ήθελα να προσθέσω και μερικές γενικές πληροφορίες για τη Σμύρνη. Φυσικά, θα σας κατατοπίσει και ο ανθυπολοχαγός, ο κύριος Τσαμάκος, που έχει σπουδάσει εδώ.

Η κάτω πόλη και όλες οι παραλιακές συνοικίες κατοικούνται από Έλληνες, Αρμενίους και καθολικούς. Οι Λεβαντίνοι είναι απόγονοι Ευρωπαίων, που είχαν εγκατασταθεί εδώ στο παρελθόν. Κατοικούν κυρίως στα εξωτερικά κομψά προάστια, όπως το Κορδελιό και το Μπουρνόβα. Οι Τούρκοι είναι συγκεντρωμένοι στις πλαγιές του βουνού Πάγος. Φυσικά έχουμε και τους Τούρκους υπαλλήλους στο Τελωνείο και το Διοικητήριο. Ο συνολικός πληθυσμός είναι 350.000 σύμφωνα με την απογραφή τις παραμονές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Οι Έλληνες είναι περίπου 200.000, οι Τούρκοι περίπου (80-100.000), οι Αρμένιοι περίπου 40.000, οι Εβραίοι περίπου 50.000, και διάφοροι ξένοι περίπου 30.000. Υπάρχουν και άλλες πόλεις με αμιγείς ελληνικούς πληθυσμούς, όπως τα Βουρλά, ο Τσεσμές, το Αϊβαλί και το Αξάριον.

*

Φεύγοντας από το γραφείο, ο Ηλίας Τσαμάκος με το δημοσιογράφο βγήκαν στην πλακόστρωτη προκουμαία. Η κίνηση έσφυζε. Τα δειλινά, ο κόσμος έβγαινε σεργιάνι· καμαρωτοί γονείς αγόραζαν στα παιδιά τους γλειφιτζούρια και παγωτά, νέοι με ψάθινα καπέλα κορτάριζαν τις νέες που περπατούσαν αλαμπρατσέτα και χαμογελούσαν ναζιάρικα. Ανάμεσα στο πλήθος και οι στρατιωτικοί. Ο δημοσιογράφος θαύμαζε τα καλλίγραμμα κτίρια, τα μεγάλα ξενοδοχεία, τα ιππύλατα τραμ, την πληθώρα ελληνικών εφημερίδων και περιοδικών στα περίπερα.

- Το τελωνείο είναι σχεδιασμένο από τον Γουστάβ Αϊφελ, αρχιτέκτονα του ομώνυμου παρισινού Πύργου, εξήγησε ο Τσαμάκος.

- Μάλιστα. Είναι έκδηλη η ευρωπαϊκή επιρροή.

Σταμάτησαν στον κήπο του «Καφέ ντε Παρί». Ήπιαν τον καφέ τους και άναψαν τσιγάρο. Ο δημοσιογράφος κούνησε το κεφάλι λέγοντας:

- Αποικία! Ετούτος ο τόπος θυμίζει Ελλάδα. Έχω την αίσθηση ότι βρίσκομαι στο καφενείο «Ζαχαρά-

του» στην Αθήνα. Δεν είχα φανταστεί ποτέ ότι η Σμύρνη θα ήταν μια άλλη Ελλάδα.

- Είναι μια άλλη Ελλάδα με βαθιές ρίζες και με πλούσιο πολιτισμό. Υπήρξε και κέντρο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Έχουμε σπουδαίες ελληνόφωνες εστίες όπως τις λέσχες «Όμπρος», «Φιλολογικό Μουσείο», «Ιωνική Λέσχη» και «Μουσείο».

- Άδικα κατηγορούν οι βασιλόφρονες το Βενιζέλο ως αποικιοκράτη.

- Δυστυχώς. Παρότι χρεοκόπησε η γερμανόφιλη πολιτική τους, εξακολουθούν να συκοφαντούν το Βενιζέλο και να επιδιώκουν τη σμίκρυνση της Ελλάδας.

- Είναι και οι κουμουνιστές που τον κατακρίνουν ως πιστό όργανο των Άγγλων και χωροφύλακα των ιμπεριαλιστών.

- Παράδοξο. Αφενός οι κουμουνιστές υπερασπίζουν τους καταπιεσμένους λαούς, αφετέρου αγνοούν τους λαούς των μειονοτήτων που καταδιώκονται και εξοντώνονται στην Τουρκία.

- Θέμα ιδεολογίας.

- Κύριε Δοξάρη, θα γνωρίζετε ότι η Σμύρνη είναι σταυροδρόμι μεταξύ Ανατολής και Δύσης και το λιμάνι της διεθνές εμπορικό κέντρο, ένα από τα σημαντικότερα της Μεσογείου. Απ' εδώ φεύγουν τα αγαθά της Ανατολής κι απ' τη Δύση έρχεται το χρήμα.

- Το αντιλαμβάνομαι τώρα, είπε αγναντεύοντας τα πολλά ιστιοφόρα, τα καράβια και τα μεγάλα πλοία, με λογής-λογής σημαίες, στο μεγάλο λιμάνι. Έπειτα πρόσθεσε: Δεν ακούγεται άλλη γλώσσα παρά η ελληνική. Πώς εξηγείται αυτό;

- Η ελληνική γλώσσα είναι η γλώσσα του εμπορίου και της καλής κοινωνίας. Στη Σμύρνη μιλούν όλοι ελληνικά. Ακολουθούν τα τουρκικά, τα ιταλικά, τα αρμένικα.

Βράδιαζε. Ο ήλιος, ένα πορφυρό πορτοκάλι, βούλιαζε στο Αιγαίο στολίζοντας τον ορίζοντα με στιγμιαίες μαβιές αποχρώσεις, οι ανταύγειες του έσβηναν στην επιφάνεια της θάλασσας.

- Κύριε Δοξάρη, υπάρχουν και πολλά άλλα κέντρα αναψυχής. Θα σας άρεσε να επισκεφτούμε μερικά για να δείτε πώς διασκεδάζουν οι Σμυρναίοι;

- Βεβαίως, είπε και σηκώθηκαν.

Τα δειλινά, ο κόσμος έβγαινε σεργιάνι· καμαρωτοί γονείς αγόραζαν στα παιδιά τους γλειφιτζούρια και παγωτά, νέοι με ψάθινα καπέλα κορτάριζαν τις νέες που περπατούσαν αλαμπρατσέτα και χαμογελούσαν ναζιάρικα.